

Nr 217.

Av herr **Andersson** i Alfredshem **m. fl.**, om *höjning av terminslönen för de värnpliktiga samt om löneökning för den fast anställda militärpersonalen m. m.*

Kriget är över, och vårt försvar befinner sig mitt uppe i omställningen till fredsförhållanden. Helt friktionsfritt har denna ej förlöpt.

Övergången till fredsbestämmelserna medförde sålunda väsentliga ekonomiska vanskligheter för vissa värnpliktiga. Vi syfta i främsta rummet på rekryterna och deras familjer. Efter den 1 juli 1945 ha familjebidragen utgått efter freds-familjebidragsförordningen, vilket inneburit väsentligt sämre förmåner, än som dessförinnan utgingo efter krigsfamiljebidragsförordningen.

Förhållandet har påtalats i framställning av den 29 augusti 1945 till försvarsministern från Sveriges socialdemokratiska ungdomsförbund. Därvid krävdes ett återställande av de förmåner, som utgingo enligt krigsfamiljebidragsförordningen.

Som en följd av förbundets framställning har inom statens arbetsmarknads-kommission utarbetats förslag till en ny familjebidragsförordning, avsedd att ersätta såväl freds- som krigsfamiljebidragsförordningarna. Detta förslag överlämnades till Kungl. Maj:t den 19 december 1945. Det är motionärernas förhoppning, att frågan redan vid årets riksdag skall få en lösning i huvudsaklig överensstämmelse med ungdomsförbundets och kommissionens förslag, vilka till sin innebörd i stort sett sammanfalla med varandra.

I skrivelse till försvarsministern av den 27 december 1945 har Sveriges socialdemokratiska ungdomsförbund fäst uppmärksamheten på ett annat missförhållande, som uppkommit i samband med försvarets omställning till freds-förhållanden. Det gällde här den kontanta lönen för sådana värnpliktiga, som genomgå utbildning vid försvarets läroverk och dess krigsskolor för att bli officerare på aktiv stat. För vissa elever vid försvarets läroverk har kontantlönen minskat från 165 kronor till 90 kronor per månad i jämförelse med vad som tidigare utgått. Största delen av denna kraftiga lönereduktion är en direkt följd av övergången till fredsbestämmelserna. I sin framställning krävde ungdomsförbundet, att lönen i första hand ökas till den nivå, som den tidigare uppnått enligt krigsavlöningsreglementet. Detta skulle kunna ske genom att ge vederbörande samma lön som fast anställda furirer.

Motionärerna ställa sig helt bakom ungdomsförbundets hemställen och uttrycka en förhoppning om att jämväl denna fråga skall bli föremål för proposition till årets riksdag och bringas till en lösning enligt de linjer, som här

skisserats. Detta är helt enkelt förutsättningen för att officersrekryteringen enligt den mest demokratiska linjen inte skall försvåras i ännu högre grad, än som redan blivit fallet.

En annan ytterst viktig militär lönefråga, som enligt motionärernas mening nu är mogen för en omprövning efter radikala linjer, är terminslönen för de meniga. Denna utgår för närvarande med 1 krona per dag. Sedan den år 1941 var föremål för förhöjning från 50 öre per dag, har en så markerad prisstegring ägt rum, att det inte minst ur den synpunkten är befogat att ta upp frågan till förnyat övervägande.

Till detta kommer så en annan faktor, som måste bli föremål för vederbörligt beaktande.

Den allmänna olusten kring militärtjänsten är ingalunda borta. Den har funnits under hela beredskapstiden trots medvetandet hos de inkallade beträffande nödvändigheten av den förstärkta beredskapen. Denna olustkänsla kommer av allt att döma att dröja sig kvar även i framtiden trots medvetandet om försvarets fortsatta nödvändighet.

Det har gjorts en hel del för att komma fram till en annan ordning. Allvarliga bemödanden ha inte saknats med syfte att göra levande verklighet av den stolta målsättningen folk och försvar. Dessa strävanden ha inte lyckats mer än till en del. Ännu återstår mycket, innan försvaret genomsyrats av den demokratiska anda, som genomströmmar vårt folk. Ännu är försvarets demokratisering mera en framtidsdröm än en levande realitet. Därav orsaken till en del av vantrivseln under militärtjänsten.

Men orsakerna äro flera än så. Man får lika litet här som annorstädes i vårt samhälle bortse från de ekonomiska faktorernas stora betydelse. Då det gäller militärtjänsten har emellertid en bristande klarsyn just i här berörda avseende varit dominerande.

I fråga om kontanta förmåner ha de värnpliktiga hittills fått nöja sig med ytterst blygsamma belopp. Bristen på slantar har ställt den värnpliktige i en markerad undantagsställning, då det gällt att utnyttja fritiden för avkoppling och förströelse. Pengarna ha inte räckt ens till sådant, som modern ungdom anser höra till den dagliga konsumtionen.

Olägenheterna ha skärpts genom den förlängda utbildningstiden. Det är en markerad skillnad att leva under »knapphetens kalla stjärna» ett helt år än som tidigare i fem månader.

Statens njugghet mot de värnpliktiga har sin grund dels i missriktad sparsamhet, dels i den traditionsbundna inställningen till militärtjänsten som en tid, då ungdomen skall bringa offer för samhället. Man bör emellertid inte bortse ifrån att även med förbättrade ekonomiska betingelser för de värnpliktiga kommer rekrytutbildningen ändå för den enskilde att vara en tid, då han bringar stora personliga offer. Även efter en radikal reform på här berörda område kommer en klyfta att bestå mellan det allmänna löneläget och de förmåner, som utgå under militärtjänsten.

Enligt motionärernas mening är det inte försvarligt att längre bibehålla nuvarande låga dagbelopp för de värnpliktiga. Därav skapas nämligen en irritation, som är till direkt skada för försvaret. Inför de påfrestningar på försvarsintresset, som den närmaste framtiden av allt att döma kommer att medföra, är det ännu mera omotiverat att låta uppenbara missförhållanden i samband med militärtjänsten kvarstå och förstärka nyssnämnda tendenser.

Mot bakgrunden härav finna motionärerna det motiverat med en höjning av nuvarande dagersättning för de meniga från 1 krona till 3 kronor. Detta skulle alltså innebära en kontant veckolön på 21 kronor.

Vi tro inte någon vill hävda, att en sådan veckolön skulle vara för hög. Den kommer sannerligen inte att medgiva någon lyx eller några utsvävningar. Tvärtom bör man väl kunna betrakta en kontantlön av 21 kronor i veckan som ett minimum.

Vi äro medvetna om att ett förverkligande av vårt förslag till löneökning kommer att medföra avsevärda kostnader för staten. De summor det här är fråga om få dock ej enligt vårt förmenande hindra från att genomföra en nödvändig reform. Det räcker inte att ägna aldrig så stor omsorg åt försvarets material, åt utbildning och organisation. Det räcker inte, om människorna försummas, om vantrivsel och olust bli dominerande bland de värnpliktiga. Här gäller det att avväga försvarsmiljonerna på ett vettigt sätt.

När för värnpliktig den dag äntligen randas, då rekrytutbildningen är slut och han åter träder ut i det civila livet, saknar han i regel pengar. Han har i många fall att börja på nytt med två tomma händer. Vad detta innebär i fråga om vanskligheter behöver här ej särskilt framhållas. Den saken är ändå fullt uppenbar.

Helt naturligt skulle det vara till stor hjälp för vederbörande, om samhället vid rekrytutbildningens slut gäve de värnpliktiga ett visst ekonomiskt bistånd vid starten. Medvetandet om detta gör, att vi anse oss böra föreslå inrättandet av en särskild *utryckningspremie* för rekryterna. Storleken av denna bör bli föremål för närmare överväganden. Dock bör den inte fastställas till lägre belopp än 100 kronor.

En sådan premie, som utginge utan behovsprövning, skulle helt visst bli synnerligen uppskattad av de värnpliktiga. Då kostnaderna ingalunda skulle bli av den storleksordning, att de behöva avskräcka, böra enligt vårt förmenande goda förutsättningar finnas för ett genomförande av det här väckta förslaget.

En höjning av de värnpliktigas kontantlön till 3 kronor per dag skulle självfallet komma att aktualisera frågan om en löneökning för jämväl de vid försvaret fast anställda. Om inte en sådan genomfördes samtidigt med förbättringen av de värnpliktigas ekonomiska villkor, skulle det förhållandet inträda, att det fast anställda manskapet under första anställningsåret komme att åtnjuta lägre lön än de värnpliktiga. Ökad kontantlön för de fast anställda motiveras också av rådande vanskligheter att till nuvarande löner rekrytera det erforderliga antalet volontärer.

Normalt utgår för närvarande till fast anställt manskap en kontantlön per månad av kronor 81:90 under första anställningsåret. Året därpå ökas månadslönen till kr. 97:65. Under tredje anställningsåret uppgår den till kr. 140:65 för att sedan år för år stiga till kr. 181:—, 194:10, 207:20 och 220:30.

Utan att nu ta definitiv ställning till storleken av den löneökning, som här bör ifrågakomma, vilja motionärerna dock förorda, att lönefrågan för den fast anställda militärpersonalen i dess helhet tas upp till omprövning i samband med höjningen av de värnpliktigas dagpenning. Därvid böra enligt vårt förmenande lönerna justeras uppåt till en sådan nivå, att de bättre än nu komma att svara mot det allmänna löneläget på den svenska arbetsmarknaden.

Med stöd av vad som sålunda anförts vilja vi föreslå,

att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning och förslag beträffande dels en höjning av terminslönen för de värnpliktiga från 1 krona till 3 kronor per dag, dels införandet av en utryckningspremie om minst 100 kronor, avsedd att tilldelas den värnpliktige vid rekrytutbildningens slut, dels en löneökning för den fast anställda militärpersonalen, så att en bättre avvägning än hittills ernås i förhållande till löneläget på den svenska arbetsmarknaden.

Stockholm den 21 januari 1946.

K. J. Andersson,
Alfredshem.

Sigfrid Jonsson,
Järvsand.

John Lundberg.

Erik Brandt.

Sigvard Ohlsson.

Gösta Skoglund.

Erik Severin.

Gösta Andersson,
Mölnadal.